

Sociaal voor u

Door Gijs van Elk, voorzitter CRR, 18 juni 2018

Een van de leden van de Cliëntenraad, een zogenoemde ervaringsdeskundige, liet me weten dat ze onlangs een uitnodiging had gekregen van haar uitvoerder Participatiewet, een zogenoemde bijstandsconsulent. Ze moest op gesprek komen en wel subiet. Het zou over werk gaan. Fijntjes werd aan de uitnodiging toegevoegd dat als ze niet (op tijd) zou komen, ze zich schuldig maakt aan een bijstandsfraude en dat de uitkering wordt gekort. En dat in een gemeente die zegt voorstander te zijn van repressievrij uitkeringsbeleid.

Tegelijkertijd staat in mijn lijfblad, de Volkskrant van 16 juni 2018, een uitgebreid artikel over de grenzeloze jacht op de bijstandsfraudeur. De omineuze titel: Zit daar een controleur achter die container? In het artikel worden een aantal voorbeelden genoemd van wat bijstandsgerechtigden zich allemaal moeten laten welgevalen. Ze voelen zich, terecht, behandeld als criminelen, oplichters, boeven, schorem, gajes, uitschot en nog veel erger. Vaak blijkt dat de (bestuurs-)rechter korte metten maakt met de aantijgingen, misdaden als 'samenwonen', 'mantelhulp' of 'niet op komen dagen voor een gesprek'. Maar ja, dan is er al heel wat vuil water door de rivier gestroomd.

Echte criminelen hebben rechten, terecht, bijstandsgerechtigden niet. Ze kunnen zich tegen de verregaande verdachtmakingen niet of moeilijk verdedigen. Recht op bijstand van een advocaat tijdens de 'verhoren', zoals de verdachte van een fietsdiefstal wel heeft, heeft bijstandsgerechtigde niet (waar staat dat woord bijstand eigenlijk voor?).

Dat zou echter wel nodig zijn, getuige de verhalen over de methodes die worden gebruikt. Afluisteren, gluuroperaties, verborgen camera's, gps-trackers, auto-achtervolgingen, stalken, minderjarige kinderen hinderen met vragen over met wie mam het bed deelt, anonieme tips van compleet gestoorde buurtbewoners en zo voort en zo verder. In de vroegere DDR zouden ze er nog een puntje aan kunnen zuigen. Maar ja, communisten hè.

En dat natuurlijk allemaal zonder rechtelijke machtiging. De bijstandsgerechtigden zijn tenslotte uitschot, lozers losgezongen van onze maatschappij. Voor de verdachte van bijstandsfraude gelden de normale regels van de rechtsstaat niet. Voor hen is 'repressievrij' een woord geen daad. Dat beleid je met de mond. Bijstandsconsulenten, 'sociale' onderzoekers, gemeentelijke uitvoerders van participatiewet kennen in daad enkel het woord 'genadeloos'. Het is tenslotte gajes waar ze mee te maken hebben. Hoezo, bijstandstrekker, sociaal voor u? Wat nou? U zit aan de verkeerde kant van de streep. Eigen schuld dikke bult. Boeten en wel meteen.

We zouden er als samenleving nog meer in moeten investeren. Aanpakken die profiteurs. Kijk maar naar de statistieken: Uitkeringsfraude staat bovenaan in het lijstje van fraude in Nederland¹. Van de minst grote fraudes, bedoel ik. Voor grotere fraudes, waar veel minder tot nauwelijks iets aan gedaan wordt, moet je denken aan belastingfraude, witwassen, internetfraude, btw-fraude, bedrijfsfraude, faillissementsfraude, verzekeringsfraude, acquisitiefraude en zorgfraude. Maar ja, daar is minder aandacht voor, bekt niet zo lekker en gaat vaak over het bedrijfsleven en daar komen banen van en is goed voor onze ikkenomie.

Aan de brave burgers die overal over moeten klikken, aan de blije boeteconsulenten, de repressievrije regelneven, laffe bestuurders en aan de popie-jopie-politici: Als je nergens voor staat, val je voor alles.

¹ <https://www.cijfers.net/fraude.html>